

امنیت و توسعه پایدار گردشگری شهری

رقیه صالحی^۱، دکتر اعظم سلیمانی^۲، تهمینہ دانیالی^۳

۱- کارشناسی ارشد، مدیریت شهری، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- استادیار و عضو هیات علمی، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳- استادیار و عضو هیات علمی، دانشکده جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد یادگار امام خمینی (ره)، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

نویسنده اول مقاله : رقیه صالحی

roghaye.salehi@gmail.com

۰۹۱۰۹۰۲۳۲۱۷

ایمیل و شماره تماس نویسنده مسئول :

A.Soleymani3278@gmail.com

۰۹۱۲۱۴۶۴۵۸۸

ایمیل و شماره تماس نویسنده سوم :

t.daniali@yahoo.com

۰۹۱۲ ۷۱۸ ۴۳۲۸

Security and Sustainable Development of Urban Tourism

Roghaie Salehi^۱, Dr. Azam Soleimani^۲, Tahmina Denili^۳

۱- Masters, Urban Management, School of Management and Accounting, Yedgaramam Khomeini Unit (RA), Shahre Ray, Islamic Azad University, Tehran, Iran

۲- Assistant Professor, Faculty Member, Faculty of Management and Accounting, Yedgaramam Khomeini Unit, Shahre Ray, Islamic Azad University, Tehran, Iran

۳- Assistant Professor, Faculty Member, Faculty of Geography and Urban Planning, Idgaramam Khomeini Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Abstract :

Sustainable development is one of the fundamentals of economic, social and political development in the world. Due to the role that tourism can play in this field, especially in countries like Iran, the importance and necessity of paying attention to sustainable tourism is very important. Sustainable development of tourism requires coordinated activities of several elements and factors

that are closely interrelated. One of the most important elements is the "security of tourists and tourist destinations", which has a direct relationship with tourism. Sustainable urban development is an all-encompassing development that focuses on a variety of dimensions, and the concept of sustainability in metropolitan areas can be examined around multiple axes. Sustainable tourism must be able to meet the needs of the present generation without reducing the capacity of future generations to meet their needs. Today, tourism is a dynamic industrial enterprise with a promising feature that has become an important part of the economic and productive activities of developed and developing countries. The purpose of this study was to investigate the factors that contribute to sustainable tourism development, including "sustainable security and sustainable development of urban tourism", and the research method has been done in two descriptive-analytical descriptions. In this regard, using the Cochran method, ۳۸۴ people have been identified. Finally, by addressing all types of tourism, the definition of sustainable development and the types of sustainable urban development, security, the relationship between urban tourism and sustainable development, we conclude that urban tourism is one of the most fundamental components for the development of its sustainability and planning for realization. This is one of the imperatives of urban development.

چکیده:

توسعه پایدار از اصول و مبانی پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در جهان محسوب و به دلیل نقشی که گردشگری می‌تواند در این زمینه به ویژه در کشورهایی مانند ایران ایفا کند، لزوم و ضرورت توجه به گردشگری پایدار بسیار حائز اهمیت است. توسعه پایدار گردشگری نیازمند فعالیت هماهنگ عناصر و فاکتورهای متعددی است که با هم روابط تنگاتنگی دارند. یکی از مهمترین این عناصر «امنیت گردشگران و مقصدهای گردشگری» است که با مقوله گردشگری رابطه مستقیم دارد. توسعه پایدار شهری، توسعه‌ای همه جانبه و ناظر بر ابعاد مختلف است و مفهوم پایداری در کلان شهرها حول محورهای متعدد قابل بررسی است. گردشگری پایدار باید قادر به پاسخگویی به نیازهای نسل حاضر باشد بدون اینکه از ظرفیت‌های مربوط به نسل‌های آینده برای پاسخگویی به نیازهای خود بکاهد. امروزه گردشگری به عنوان صنعتی پویا و با ویژگی‌های توسعه‌مدارانه است که بخش مهمی از فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه را به خود اختصاص داده است.

هدف از پژوهش حاضر، بررسی عوامل موثر در توسعه پایدار گردشگری از جمله "امنیت و توسعه پایدار گردشگری شهری" است و روش پژوهش در دو بخش توصیفی-تحلیلی انجام گرفته است. در این راستا با استفاده از روش کوکران نمونه تعداد ۳۸۴ نفر تعیین شده است. در نهایت با پرداختن به انواع گردشگری، تعریف توسعه پایدار و انواع توسعه و توسعه پایدار شهری، امنیت، رابطه توریسم شهری و توسعه پایدار به این نتیجه رسیده‌ایم که گردشگری شهری یکی از اساسی‌ترین مولفه‌ها در جهت توسعه پایدار شهری است و برنامه‌ریزی در جهت تحقق این امر یکی از ضرورت‌های توسعه شهری است.

کلید واژه: امنیت، گردشگری شهری، توسعه پایدار

مقدمه:

گردشگری یکی از بزرگترین صنایع در جهان به شمار می‌رود و نقش قابل توجهی در توسعه اقتصادی کشورها ایفا می‌کند. طبق گزارش مجمع جهانی سفر و توریسم، گردشگری تأثیر بسزایی در ایجاد اشتغال داشته و به طور مستقیم تعداد ۱۱۸،۴۵۴،۰۰۰ شغل را تحت پوشش قرار می‌دهد (۳/۸ درصد از کل اشتغال) و پیش‌بینی می‌شود این رقم تا ۲/۲ درصد در سال ۲۰۲۸ (۱۵۰،۱۳۹،۰۰۰ شغل) افزایش داشته باشد. سهم کل اشتغال گردشگری که شامل مشاغل غیرمستقیم گردشگری می‌شود در سال ۲۰۱۷ در حدود ۹/۹ درصد از سهم کل اشتغال می‌شود (۳۱۳،۲۲۱،۰۰۰ شغل).

امنیت در توسعه پایدار گردشگری یکی از مؤلفه‌های اصلی به شمار می‌رود. صنعت گردشگری به عنوان متنوع‌ترین و بزرگترین صنایع در جهان، مهم‌ترین منبع درآمد و ایجاد فرصت‌های شغلی برای بسیاری از کشورهای دنیا است و با داشتن امنیت می‌تواند به عنوان موتور توسعه از آن نام برده شود.

ادبیات پژوهش:**اهمیت گردشگری:**

در دهه‌های اخیر مفهوم گردشگری گسترش بیشتری یافته و قلمرو وسیعی را دربر گرفته است. بر اساس تعریف سازمان جهانی توریسم به تمام فعالیت‌های افرادی اطلاق می‌شود که به مکان‌هایی خارج از محیط عادی خود به منظور گذراندن ایام فراغت، انجام کسب و کار و سایر هدف‌ها، برای بیش از یک روز و کمتر از یک سال می‌روند.

گردشگر به عنوان یکی از منابع درآمد و ایجاد اشتغال در سطح ملی می‌تواند رهیافتی برای توسعه اقتصادی در قلمرو ملی باشد. گردشگری بخصوص در زمانی که سود فعالیت‌های دیگر بخش‌های اقتصادی در حال کاهش باشد، جایگزین مناسبی برای آنها و راهبردی برای توسعه است. بر این مبنا، دلیل اصلی توسعه گردشگری غلبه بر پایین بودن سطح درآمد و ارائه فرصت‌های جدید شغلی و تحولات اجتماعی در جامعه است و می‌تواند امیدهایی را برای کاهش فقر بخصوص در نواحی که به نحوی دچار رکود اقتصادی شده‌اند، فراهم آورد (یزدی و سقایی، ۱۳۸۶).

صنعت گردشگری پس از اتمام جنگ جهانی دوم (۱۹۵۰) با گسترش شهرنشینی، کاهش ساعات کار، توسعه روزافزون راه‌ها و شبکه‌های حمل و نقل، ارتقای سطح فرهنگ عمومی و اصلاح قوانین و مقررات تحولی شگرف یافت؛ بطوری که امروزه گردشگری به یک پدیده و از نمادهای عصر تمدن تبدیل شده است (لانکوار، ۱۳۸۱).

از نتایج مثبت یک سفر این است که گردشگر متوجه می‌شود چقدر از نگرانی‌ها و ترس‌هایش قابل اعتنا و چه مقدار تحت تأثیر تبلیغات و پیش‌فرض‌های ذهنی خود او قرار دارد. تجربه دست‌اندرکاران صنعت گردشگری در ایران حاکی است که بیشتر گردشگرانی که به ایران سفر می‌کنند، در ابتدای ورود احساس عدم امنیت دارند ولی در انتهای سفر، ایران را امن تلقی می‌کنند. (نورآقایی، ۱۳۸۶). در کلان شهر تهران با توجه به تراکم جمعیت، مهاجرت‌پذیری، دگرگونی ساختار، ترکیب اجتماعی و نامتجانس بودن بافت اجتماعی، امنیت محیطی را با خطرات و حوادث بالقوه متعددی مواجه کرده است؛ لذا توجه به امنیت محیطی یکی از موارد حفظ و توسعه این صنعت و پایداری آن در طی زمان است.

توسعه، امنیت و گردشگری پارامترهای یک معادله هستند که نسبتی مستقیم با هم دارند. در واقع همان طور که یکی از عوامل مهم توسعه گردشگری وجود امنیت است، رونق گردشگری در یک منطقه و تردد گردشگران در یک مقصد، موجب به وجود آمدن امنیت می‌شود؛ این در حالی است که توسعه گردشگری و امنیت نیز زمینه‌ساز توسعه و توسعه تداوم‌دهنده گسترش گردشگری و امنیت خواهد بود.

بین گردشگری، ثبات، توسعه و امنیت رابطه‌ای تعریف شده وجود دارد و هرگونه بروز ناامنی و بکارگیری خشونت در سطوح مختلف زبان‌های جبران‌ناپذیری به این صنعت وارد می‌سازد

با توجه به جمع‌بندی مباحث مطروحه از آنجایی که امنیت محیطی یکی از مقوله‌های مهم در صنعت گردشگری است؛ لذا این پژوهش بدنبال پاسخ به این سؤال است که فاکتورهای مهم و تأثیرگذار امنیت بر توسعه پایدار گردشگری شهری کدامند؟ گردشگری یکی از موارد مهم در روابط اقتصادی، سیاسی و اجتماعی هر کشوری محسوب می‌شود و از نکات مهم انتخاب مکان‌های گردشگری قبل از سفر بعد امنیتی آن است و افراد امنیت را در ابتدای اهداف خود برای سفر و انتخاب مکان گردشگری قرار می‌دهند و این مقوله خود بر اهمیت و نقش توجه به امنیت در ارتقاء گردشگری شهری تأکید دارد.

اهداف پژوهش:

- توجه به فاکتورهای امنیت محیطی تأثیرگذار در توسعه پایدار گردشگری شهری از اهداف اصلی تحقیق به شمار می‌آید.
- شناسایی زمان‌ها و مکان‌های پرخطر در محدوده‌های توریست‌پذیر و ارتقاء بعد امنیتی آن
- توجه به مشکلات ناشی از طراحی نامناسب مکان‌های توریستی از بعد امنیتی
- شناسایی مؤلفه‌های محیطی مؤثر به منظور برقراری امنیت در بعد شهری و منطقه‌ای

فرضیه‌های پژوهش:

- به نظر می‌رسد امنیت محیطی بر توسعه پایدار گردشگری شهری تأثیرگذار است
- به نظر می‌رسد طراحی محیط‌های امن در حوزه گردشگری می‌تواند تأثیری بر نگرش‌های پیشگیرانه داشته باشد.
- به نظر می‌رسد کاهش جرم محیطی و پیشگیری از وقوع آن تأثیری بر توسعه گردشگری دارد.
- به نظر می‌رسد پیشگیری از جرم محیطی بر کالبد و شاخصه‌های امنیتی تأثیرگذار است.

- اشکال مختلف گردشگری:

- الف - گردشگری بومی (داخلی): ناظر بر افراد مقیم آن کشور است که تنها در داخل همان کشور سفر می‌کنند.
 - ب - گردشگری درون مرزی (ورودی): ناظر به افراد غیرمقیم در آن کشور است که در همان کشور سفر می‌کنند.
 - ج - گردشگری برون مرزی (خروجی): ناظر به افراد مقیم آن کشور است که به کشوری دیگر سفر می‌کنند.
- با توجه به طول مدت مسافرت، نوع تأسیساتی که به خدمت گرفته می‌شود، فصل و چگونگی سازماندهی مسافرت، همچنین انگیزه‌های گوناگون که موجب پیدایش یک جریان توریستی می‌شوند، می‌توان اشکال مختلفی از گردشگری را از یکدیگر تفکیک کرد از جمله:
- ۱- توریسم تفریحی: مسافرت جهت استفاده از تعطیلات، تفریح، استراحت، آب و هوای گرم‌تر یا خنک‌تر و ...
 - ۲- توریسم درمانی: شامل افراد و گروه‌هایی که برای استفاده از تغییر آب و هوا (با هدف پزشکی و درمانی) استفاده از آب‌های معدنی، معالجه و ... اقدام به مسافرت می‌کند.
 - ۳- توریسم فرهنگی و آموزشی: برای آشنایی با موارث فرهنگی و هنری، آداب و رسوم، بناها و آثار تاریخی با هدف‌های آموزشی، تحقیقاتی و پژوهشی صورت می‌گیرد.
 - ۴- توریسم اجتماعی: در این نوع جهانگردی، عمدتاً هدف‌های اجتماعی، مردم‌شناسی، جامعه‌شناسی و امثال آن مورد نظر است.
 - ۵- توریسم ورزشی: مانند اسکی، پیاده‌روی، کوه‌پیمایی، دوچرخه‌سواری و ... اینگونه مسافرت‌ها ممکن است به صورت انفرادی و یا دسته جمعی صورت گیرد.
 - ۶- توریسم مذهبی و زیارتی: این نوع جهانگردی یکی از رایج‌ترین اشکال جهانگردی در سراسر جهان است.
 - ۷- توریسم بازرگانی و تجاری: شامل سفرهایی است که افراد برای شرکت در بازارهای مکاره و نمایشگاه‌های کالا و صنایع و یا سرکشی و بازدید از تأسیسات و کارخانه‌ها و نظایر آن است.
 - ۸- توریسم سیاسی: مسافرت به منظور شرکت در اجلاس و مجامع بین‌المللی، کنگره‌ها و سمینارهای سیاسی، جنبش‌های ملی و مذهبی، مراسم ویژه سیاسی مانند تدفین رهبران و ... (رضوانی، ۱۳۷۷).

- گردشگری شهری موفق:

گردشگری شهری موفق و رویکرد مناسب به آن مهم‌ترین عوامل موفقیت در گردشگری به ویژه نوع شهری آن، اهدافی است که امروزه این صنعت دنبال می‌کند و انتظارات نوینی است که از آن برای شهر توقع می‌رود. انتظارات از گردشگری موفق را می‌توان علاوه بر تأمین فراغت انسان، شناخت هنر و تمدن ملل و سرزمین‌های دیگر، شناخت آیین و فرهنگ، تعریف چگونه بودن انسان با تأمین نیازهای معنوی، روحی و روانی انسان دانست (منصوری، ۱۳۹۱). لذا گردشگری پیروز خواهد بود که بتواند در عرصه‌ای مناسب به مقوله شناخت و درک منجر شود و مفاهیم و عناصر شهر را به گردشگران بشناساند تا آنها درکی درست از شهر به دست بیاورند، در واقع گردشگران علاوه بر گذراندن اوقات فراغت و تفریح در شهر، نیازمند شناخت معنا و تاریخ آن است. در نتیجه رویکردی می‌تواند پاسخگوی گردشگری باشد که در بستری مفهومی، هر دو بعد عینی و ذهنی شهر را در نظر گیرد. از سوی دیگر به طور عمده می‌توان تجارت و فرهنگ را دو هدف اصلی برای گردشگری شهری در نظر گرفت (Law, ۱۹۹۶). گردشگری شهری موفق، نوعی کنش متقابل فرهنگی به وجود می‌آورد که در حین شناسایی و احترام به میراث فرهنگی جوامع، توسعه مدنی آنها را نیز موجب می‌شود. تا آنجا که یکی از مهم‌ترین راهبردهای ارتقای گردشگری را می‌توان، احیای ارزش‌های فرهنگی، تاریخ و شیوه پیشینیان، رویدادها و خاطرات جمعی دانست (امین‌زاده و دادرسی، ۱۳۹۱). بنابراین رویکردی که بتواند موفقیت گردشگری شهری را محقق کند، رویکردی است که ابعاد مختلف شهر مانند زمان، مکان، تاریخ و تمدن آن را به صورت توأمان دربر بگیرد و مداخلاتی که برای آن انتخاب می‌کند، جزءنگر نباشد و آن را در کل شهر و در ارتباط با تمامی عوامل مؤثر در نظر بگیرد. در دهه‌های اخیر رشد و توسعه صنعت گردشگری و رقابت مقاصد عمده گردشگری در جهت جذب گردشگران، برنامه‌ریزان را بر آن داشته تا در جهت افزایش درآمدهای حاصله از فعالیت‌های گردشگری به دو مقوله مهم توجه کنند: اول افزایش رضایت گردشگران، ارتقای لذت و کیفیت تجربه گردشگری، دوم تلاش در جهت حفظ منافع جوامع میزبان (Inskip, ۱۹۹۱). این امر نشان می‌دهد یکی از معیارهای گردشگری موفق، توجه خاص به مخاطبی است که گردشگر و هم ساکنان را شامل می‌شود و همچنین از آنجا که وجه تمایز گردشگری شهری، ارائه خدماتی است که به صورت خاص در یک هسته مدنی به نام شهر شکل می‌گیرد؛ تأمین نیاز شهروندان نسبت به ایجاد زیرساخت‌های مناسب جهت گردشگری در اولویت است. در واقع گردشگری موفق خواهد بود که بتواند علاوه بر حفظ و بهبود کیفیت زندگی برای همه ذی‌نفعان شهر، خدمات شایسته‌ای را به گردشگران ارائه دهد (Orbasli, ۲۰۰۰) از طرفی برخی گردشگری شهری را به عنوان کنش متقابل گردشگران و میزبان می‌دانند که منجر به تولید فضای گردشگری پیرامون سفر به مناطق شهری می‌شود. (شربتیان، ۱۳۹۰).

بنابراین پاسخگویی و ایجاد رابطه‌ای دوطرفه میان گردشگر و شهروندان شهر به عنوان جامعه محلی، که علاوه بر گسترش گردشگری شهری، بتواند رونق حیات مدنی شهر را نیز موجب شود، از شاخصه‌های موفقیت گردشگری شهری محسوب می‌شود. لذا رویکردی می‌تواند در این زمینه موفقیت‌آمیز باشد که مخاطب محور است. این رویکرد باید جامعه و خاطره جمعی را به عنوان عاملی مشترک و پیونددهنده مخاطبان خود مدنظر قرار دهد؛ زیرا اینگونه است که مداخلات گردشگری در شهر علاوه بر برآورده کردن نیازهای گردشگران و درک مناسب آنها، حضور ساکنان شهر و تعاملات اجتماعی آنان با این بازدیدکنندگان را موجب می‌شود. تنها چنین رویکردی می‌تواند شهر را متعلق به شهروند و گردشگر کند. از دیگر عوامل پیروزی گردشگری شهری، کلی‌نگری در آن است. زیرا که نمی‌توان اقداماتی را برای گردشگر در شهر انجام داد، اما به تأثیراتی که در دیگر بخش‌ها می‌گذارد، توجه نکرد. در واقع رویکردی که برای مداخله در گردشگری شهری لازم است، می‌بایست رویکردی کل‌گرا باشد، تا علاوه بر پرداختن به نیازهای گردشگران، شهر را نیز به عنوان مکانی که شهروندان در آن زندگی می‌کنند، در نظر بگیرد. در واقع این رویکرد است که گردشگری شهری را با توجه به تمامی ابعاد شهر تعریف می‌کند و اقدامات مورد نیاز را در سراسر بستر شهر و همه عوامل تأثیرگذار در آن بررسی می‌کند.

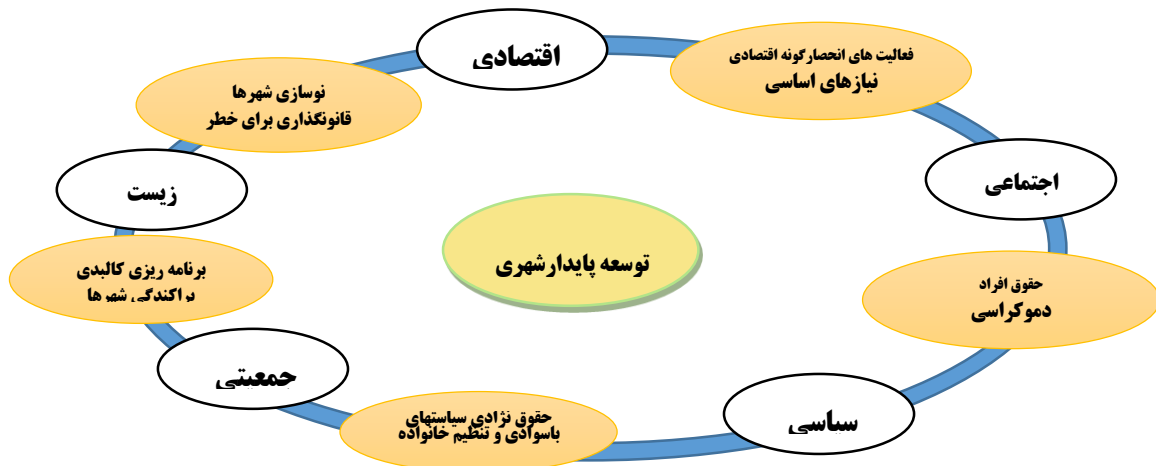
- توسعه پایدار:

واژه توسعه پایدار اولین بار بطور رسمی توسط برانتلند در سال ۱۹۸۷ در گزارش (آینده مشترک ما) مطرح شد. این واژه به مفهوم گسترده آن شامل اداره و بهره‌برداری صحیح و کارا از منابع طبیعی، مالی و نیروی انسانی برای نیل به الگوی مصرف مطلوب همراه با بکارگیری امکانات فنی و ساختار و تشکیلات مناسب برای رفع نیاز نسل‌های امروز بطور مستمر قابل رضایت می‌شود (عسگری‌زاده، محمدنیاقزایی، ظهور، مجتبی، ۱۳۸۹). توسعه پایدار تحت تأثیر محدودیت‌های ناشی از وضعیت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی است و بنابراین اهداف توسعه پایدار باید در هر کشوری به طور عملیاتی و خاص همان کشور تعریف شود (نوابخش، ارجمند سیاهپوش، ۱۳۸۸). توسعه پایدار به مفهوم حرکت بر محور انسان - محیط است و توسعه امکانات اقتصادی با توجه به ملاحظات محیطی و عدالت اجتماعی را مورد توجه قرار می‌دهد. توسعه پایدار پس از مشکلات ایجاد شده از توسعه صرفاً اقتصادی پس از جنگ جهانی مطرح شد. جایی که توسعه بی‌رویه باعث اختلافات طبقاتی و مشکلات زیست‌محیطی عدیده‌ای شده و مسیر توسعه به ابعاد محیطی و اجتماعی کمتر از اقتصادی بها داده بود. توسعه پایدار حمایت وسیع و گسترده‌ای به دست آورده و به صورت الگویی برای توسعه در قرن بیست و یکم ظاهر شده است که تأمین‌کننده خدمات پایه‌ای در ابعاد زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی برای عموم است؛ بدون تهدید و تخریب سیستم‌های طبیعی، مصنوع و یا اجتماعی که این خدمات به آنها بستگی دارد (ملکی، ۱۳۹۰).

جدول (۱-۲) مؤلفه‌های سازنده کیفیت پایدار شهری

<p>کیفیت قرارگاه‌های رفتاری (سازگاری فعالیت، زمان، فضا)</p> <p>کیفیت سازگاری فرم شهری با کاربردهای، شبکه پیاده، سواره، شبکه اطلاع‌رسانی و...</p> <p>کیفیت ایمنی محیط برای فعالیت‌ها</p> <p>کیفیت امنیت محیط برای فعالیت‌ها</p>	<p>مؤلفه عملکردی</p>
<p>کیفیت "محیط کالبدی-فضایی" (محیط عینی) شامل استخوان‌بندی فضایی، سازمان کالبدی، جای گشت توده- فضا، نقشه نولی مواد و مصالح و...</p> <p>کیفیت "محیط ادراکی حسی" (محیط ادراکی) شامل کیفیت منظر عینی، تحلیل ساختار نمای شهری و...</p> <p>کیفیت "محیط ادراکی ذهنی" (محیط شناختی) شامل کیفیت منظر ذهنی (فضایی و زمانی) منظر ذهنی ارزیابانه، معانی انضمامی، سرزندگی و ...</p>	<p>مؤلفه تجربی-زیباشناختی</p>
<p>کیفیت اقلیم خرد فضاهای شهری (آسایش اقلیمی) شامل: آفتاب‌گیری، سایه‌اندازی، باد، رطوبت و ...</p> <p>کیفیت اصوات، بو و رایحه</p> <p>کیفیت طراحی شهری پایدار</p> <p>بازدهی مصرف منابع طبیعی (انرژی، زمین و ...)</p> <p>تقلیل آلودگی‌ها (هوا، زمین، آب)</p>	<p>مؤلفه زیست-محیطی</p>

شکل (۱-۲) ابعاد توسعه پایدار شهری (ملکی، ۱۳۹۰).

- توسعه پایدار گردشگری

سازمان جهانی جهانگردی تعریفی قابل قبول از توسعه پایدار گردشگری ارائه کرده است که در مورد آن اتفاق نظر وجود دارد. از نظر این سازمان توسعه پایدار فرآیندی است که نیاز گردشگران فعلی و جامعه میزبان را تأمین کرده و در عین حال موجب حمایت از این نیاز و تقویت آینده آن می‌شود (رنجبریان و زاهدی، ۱۳۸۹). اساس توسعه پایدار گردشگری در نظر داشتن رابطه‌ای است که میان سه جزء سازنده محیط‌زیست گردشگری (گردشگر، مقصد و جامعه میزبان) برقرار است. این رابطه می‌تواند سازنده یا مخرب باشد. هدف گردشگری پایدار این است که با حفظ منابع طبیعی در درازمدت بین این سه جزء تشکیل‌دهنده گردشگری اعتدالی موزون برقرار شود. (جولیا شارپلی، ۱۳۸۰). گردشگری پایدار نیازمند جلوگیری از تخریب و انحطاط سیستم‌های اجتماعی، فرهنگی و اکولوژیکی جامعه میزبان است و همچنین ساکنان بومی می‌بایست از آن منافعی را کسب کنند. به منظور تحقق موفقیت‌آمیز گردشگری پایدار، این پارادایم مستلزم ترکیب چشم‌انداز، سیاست، برنامه‌ریزی، مدیریت، پیش‌بینی و فرآیندهای یادگیری اجتماعی است (قدمی، ۱۳۹۱). این توسعه عبارتست از گسترش صنعت گردشگری و جذب گردشگران به یک شهر با استفاده از منابع موجود، به گونه‌ای که ضمن پاسخگویی به نیازهای اقتصادی، فرهنگی و ضوابط قانونی جامعه و انتظارات گردشگران، بتوان وحدت و هویت فرهنگی، سلامت محیط‌زیست، تعادل اقتصادی مقصد و میهمانان آنها را به طور متوازن و پیوسته در حد بهینه تأمین کرد (معصومی، ۱۳۸۸).

- اصول گردشگری پایدار شهری:

گردشگری فعالیتی گسترده است که دارای تأثیرات اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و زیست‌محیطی قابل توجهی بوده و هر یک در جای خود قابل بحث است. بعد اقتصادی این فعالیت، نخستین جنبه‌ای است که سیاست‌گزاران و محققان را به سوی خود جلب کرده و به دلیل بازده مناسب این بخش، تمایل به گسترش آن همه گیر شده است، اما به تدریج با آشکار شدن تبعات اجتماعی، فرهنگی و حتی زیست‌محیطی آن، نیاز به بررسی‌های بیشتر شد. گردشگری عنصری حیاتی و ضروری در برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی شهرها محسوب می‌شود. در متن بازسازی‌های جهانی و غیرصنعتی شدن، گردشگری فرصت‌هایی را برای باز زنده‌سازی اقتصادهای شهری که در معرض کاهش و رکود است، پیشنهاد می‌کند به ویژه در مکان‌هایی که گزینه‌های دیگر محدود است، منبعی مهم برای اشتغال به شمار می‌آید (Rogerson, ۲۰۰۴). از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی گردشگری پایدار درآمدهای مستقیم و غیرمستقیم گردشگری، هزینه‌های بازاریابی، سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در گردشگری ساکنان بومی و غیربومی و... را می‌توان نام برد. (Weaver and Opperman, ۲۰۰۰) مقصود از اثرات اجتماعی گردشگری، تغییراتی است که در زندگی مردم جامعه میزبان جهانگرد حاصل می‌شود و این تغییر بیشتر به سبب تماس مستقیم اهالی و ساکنان آن دیار و گردشگران صورت می‌گیرد (چاک،

۱۳۷۷). بعضی از اثرات منفی گردشگری شامل به وجود آمدن بخش‌های اجتماعی غیرموجود، یا فشار بر بخش‌های اجتماعی موجود است. از مهم‌ترین شاخص‌های اجتماعی گردشگری پایدار می‌توان واکنش ساکنان محلی به گردشگران، تعداد شکایات ناشی از گردشگر، مهاجرت مرتب با گردشگری و... را بر شمرد.

امروزه رابطه‌ای دو جانبه بین فرهنگ و گردشگری به وجود آمده فرهنگ منبعی حیاتی برای توسعه گردشگری و گردشگری نیز نقش مهمی در توسعه فرهنگی ایفا می‌کند؛ بطوری که گردشگری یکی از مهم‌ترین مجراهای تبادل فرهنگی است (کاظمی، ۱۳۸۹). مقصود از اثرات فرهنگی تغییراتی است که در هنر، عادات، رسوم و معماری مردم ساکن جامعه میزبان رخ می‌دهد که این تغییرات بلندمدت‌تر است (چاک). گردشگران هنگام عزیمت به یک مقصد با فرهنگ آن محل مواجه شده و از ابتدای ورود، تعاملات فرهنگی بین مهمانان و میزبانان آغاز می‌شود. ظواهر، رفتارها و تقاضاهای گردشگران تأثیراتی در جامعه میزبان می‌گمارد. ضمن اینکه گردشگران نیز خواه یا ناخواه تحت تأثیر فرهنگ میزبان قرار می‌گیرند. از مهم‌ترین شاخص‌های فرهنگی گردشگری می‌توان از پایدار میزان غنای فرهنگی، درصد بازدیدکنندگان بین‌المللی، اقتصاد غالب در صنعت گردشگری و ... بر شمرد (Weaver and Opperman, ۲۰۰۰).

بعد زیست‌محیطی گردشگری، مجموعه‌ای از تغییرات است که به دلیل حضور گردشگران در محیط ربیعی جامعه میزبان (منابع آب، خاک، هوا، پوشش گیاهی و جانوری و ...) به وجود می‌آید. این تغییرات می‌تواند مثبت یا منفی باشد. اما تجربه نشان داده که در کشورهای توسعه‌نیافته، تاکنون حضور گردشگران تبعات منفی بیشتری در محیط‌زیست بر جای گذاشته است (هال و جنکینز). اثرات و عوارضی که گردشگران بر محیط‌زیست تحمیل می‌کنند، تا حدودی به نوعی برنامه‌ریزی و مدیریت سازمان‌های متولی گردشگری بستگی دارد. عوارض ناخواسته گردشگری بر محیط اکولوژیک، بیشتر در مناطقی به وجود می‌آید که برنامه‌ریزی و مدیریت ضعیفی اعمال شده است. از مهم‌ترین شاخص‌های محیطی گردشگری پایدار، تخریب زیستگاه‌های توسعه ساخت و سازهای گردشگری، تأثیرات گردشگری بر تنوع زیستی، حجم زباله‌های تولید شده به وسیله فعالیت‌های گردشگری و ... را نام برد (Weaver and Opperman, ۲۰۰۰).

به منظور دستیابی به پایداری گردشگری شهری، توجه به اصول پایداری امری ضروری محسوب می‌شود. بنابراین مهم‌ترین اصول پایداری را می‌توان در مدیریت زمین و منابع آب سطحی، مدیریت مخاطرات محیطی، نگهداری و بهبود کیفیت هوا، زمین و آب و کاهش ضایعات از طریق به حداقل رساندن، استفاده مجدد و بازیابی و بهبود استانداردهای نگهداری و بالابردن ارزش‌های ربیعی، فرهنگی و تاریخی خلاصه کرد (Howes ۲۰۰۰).

- سه جزء اصلی گردشگری:

۱. جاذبه یا جذابیت مقصد شامل تصویر آن در ذهن توریست و یا تجربه‌ی وی

۲. امکانات یا تسهیلات در مقصد

۳. قابلیت دسترسی به مقصد (سهولت دسترسی به مقصد)

- ده عامل تأثیرگذار بر ساختار گردشگری:

۱- عوامل سیاسی و روابط بین‌الملل: (نزدیکی دولت‌ها، شناخت بهتر ملت‌ها، افزایش روند همکاری بین‌المللی و ...)

۲- سرمایه و عوامل اقتصادی: افزایش اشتغال‌زائی، تولیدات داخلی، درآمد ملی و ارتقای معیارهای تولید و مصرفی و ...)

۳- فناوری: الف: تأثیرات مستقیم: از طریق پیدایش وسیله نقلیه ایمن، شبکه راه‌های وسیع، رایانه و پیوستن به شبکه جهانی اینترنت. ب: تأثیرات غیرمستقیم: افزایش درآمد سرانه، تقلیل ساعات کار، افزایش اوقات فراغت از کار، مهیا کردن زمینه استراحت و فراغت برای تجدید نیرو و کاهش تنش‌های عصبی شاغلان از سوی ارگان‌های گردشگری اجتماعی یا گردشگری حمایت شده

(همراه با یارانه) از سوی دولت‌ها و شرکت‌های بزرگ، گردشگری اعتباری یا قسطی از طریق مؤسسات مسافرتی، اتحادیه‌های هتل‌داری و غیره، استفاده از رادیو، تلویزیون، ماهواره، سی‌دی و متون تبلیغاتی.

۴- **عوامل اجتماعی و فرهنگی:** ایجاد تغییر در نظام ارزش‌های محیطی نظیر لباس پوشیدن، صحبت کردن، راه رفتن، غذا خوردن یا روابط خانوادگی که بین زن و شوهر و فرزندان وجود دارد. همچنین می‌توان به روش‌های زندگی جمعی، سطوح ایمنی، موازین اخلاقی و بالأخره سنن و عقاید و روابط اجتماعی موجود در محیط اشاره کرد.

۵- **آموزش:** آموزش کارکنان بخش پذیرش، امور پذیرایی در هتل‌ها، مترجمان، رانندگان و راهنمایان گردشگری و...

۶- **زیرساخت‌های توسعه‌ای:** زیرساخت‌های حمل‌ونقل، تسهیلات و خدمات رفاهی آب، نیروی برق، فاضلاب، دفع زباله، ارتباطات و فناوری اطلاعات، مرمت و نگهداری از آثار باستانی، خدمات اجتماعی نظیر خدمات پزشکی، مالی، ایمنی و تأسیسات اقامتی.

۷- **زیرساخت‌های امنیتی و انتظامی:** وجود اختلافات، حساسیت‌های سیاسی، جنگ‌ها، منازعات مرزی، کودتای نظامی و جنایت و فعالیت‌های جنایی به ویژه جرایم اقتصادی چون دزدی، کلاهبرداری و خرید و فروش مواد مخدر و... باعث آسیب‌پذیری صنعت شده است

۸- **جاذبه‌های تاریخی (مجموعه میراث):** اماکن مذهبی، تاریخی و باستانی و میراث فرهنگی و...

۹- **عوامل طبیعی:** بازدید از جاذبه‌های طبیعی و گردشگری محیطی یا اکوتوریسم.

۱۰- **سابقه تاریخی:** تهران شهری که تاریخی سه هزار ساله را در خود جای داده است متأسفانه بیشتر مواقع قدمت واقعی آن به فراموشی سپرده شده و به عنوان شهری دویست ساله معرفی شده است در صورتی که این شهر از قدمتی دیرینه برخوردار بوده و معرفی آن به عنوان شهر دویست ساله ناشی از عدم اطلاع از پیشینه آن بوده است.

شاید دلیل این امر آن باشد که تهران از حدود دویست سال قبل به پایتختی انتخاب شده بود و درست از زمان قاجاریه است که به معنی واقعی، حالت شهر را به خود می‌گیرد و ترقی و رشد آن از همین زمان شروع می‌شود.

- راهبرد "توسعه گردشگری شهری"

شهرها غالباً گستره وسیعی از جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی، بازار، رستوران‌ها، هتل‌ها و پارک‌های شهری را شامل می‌شوند. بسیاری از جاذبه‌ها و تسهیلات رفاهی شهری اساس برای خدمت به شهروندان توسعه یافته‌اند، از طرفی شهرها ممکن است دروازه ورود و خروج گردشگران به کشور یا منطقه باشند و به عنوان پایگاهی برای گردشگرانی که به نواحی اطراف شهرها مسافرت می‌کنند، به حساب آیند. این نوع راهبرد باید به دقت برنامه‌ریزی شود و احداث هتل‌ها و سایر تسهیلات گردشگری و جاذبه‌ها، باید به دقت عمل شود. امروزه احداث یا عمران مجدد برخی از نواحی شهری که در جهت استفاده گردشگران و اوقات فراغت ساکنان آن نواحی قرار می‌گیرد، امری متداول شده است.

- راهکارهای توسعه گردشگری شهری:

(۱) بازگشایی و تقویت رشته‌های دانشگاهی گردشگری

(۲) تربیت کادر ورزیده گردشگری اعم از مدیران آژانس‌ها، هتل‌ها، کارکنان، رانندگان و راهنمایان تور.

(۳) ایجاد تسهیلات لازم برای بخش خصوصی از قبیل پرداخت وام‌های بلندمدت با بهره کم، تسهیل صدور مجوزهای ساختمانی از جمله هتل، متل، تفرجگاه، رستوران.

(۴) هماهنگی و توسعه برنامه‌های تبلیغات گردشگری به منظور خنثی‌سازی تبلیغات نادرست بیگانگان و آشنا کردن دیگران با غنای فرهنگ هر شهر و تشویق گردشگران برای بازدید از جاذبه‌های گردشگری شهری

(۵) زیباسازی، سالم‌سازی و بازسازی مراکز گردشگری و استقرار اکیپ‌های امداد و نجات.

(۶) شناسایی ظرفیت‌های شهر و برنامه‌ریزی و ایجاد زیرساخت‌های لازم در جهت رونق گردشگری

۷) هماهنگی بین سازمان‌ها، ارگان‌ها و دستگاه‌های مرتبط با گردشگری شهری پس از مرور اجمالی مباحث و مفاهیم مرتبط با مبانی نظری و پیشینه تحقیق‌های مرتبط با تدوین راهکارهای مدیریت و توسعه جاذبه‌های گردشگری، فرآیند پژوهشی پایان‌نامه با بررسی ویژگی‌های شناختی شهر تهران ادامه خواهد یافت. این امر با هدف شناسایی و تدوین راهکارهای توسعه گردشگری در این شهر انجام خواهد شد که یکی از انواع گردشگری، گردشگری شهری است؛ به طوری که با توجه به جایگاه ویژه شهر، در بسیاری از کشورهای موفق در این صنعت گردشگری، شهر پایه و اساس توسعه گردشگری است، چرا که بسیاری از شهرها در بردارنده تمامی انواع جاذبه‌های گردشگری مذکور است؛ یعنی در این نقاط می‌توان شاهد جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و هم جاذبه‌های انسان‌ساخت بود. ایجاد و توسعه فضاهای شهری مناسب، بازسازی فضاهای ظاهراً متروک و مرده به قصد زنده کردن جنبه‌های کهن جامعه، از جمله آثار توسعه گردشگری شهری است. بدین منظور، بسیاری از شهرها درصددند تا از ویژگی‌ها و امکانات خاص شهر خود سود برده و از مزایای جلب گردشگری شهری بهره گیرند؛ فضاهای شهری در شهرهای معاصر را که برای گردشگران به عنوان یک جاذبه محسوب می‌شوند، می‌توان به دو دسته تقسیم کرد:

- ۱) فضاهای مدرن یا جدید نظیر پارک‌ها، مراکز فروش مدرن، فرهنگسراها، میادین و پلازاها
 - ۲) فضاهای سنتی نظیر بازارها، امازاده‌ها، گورستان‌ها، باغ‌ها، مساجد و سایر اماکن تاریخی
- وجود جاذبه‌های متعدد تاریخی فرهنگی و جاذبه‌های ویژه و انسان‌ساخت در نقاط شهری با رشد گردشگری در دهه‌های اخیر باعث شده است تا این مقاصد مورد هجوم گردشگران قرار گیرند. بسیاری از مسئولان این نقاط شهری نیز به علت بی‌توجهی به آثار نامناسب گردشگری و توجه صرف به مزایای اقتصادی این صنعت، باعث تسریع این روند مخرب گشته‌اند. از سوی دیگر در بسیاری از طرح‌هایی که برای این نقاط شهری تهیه می‌شود، کوچک‌ترین توجهی به مقوله گردشگری و آثار آن بر روند توسعه شهر از این رو، انجام مطالعات برای شناسایی و تجزیه نشده است (کازسی و پوتیه، ۱۳۸۲).

جدول (۲-۳) آثار گردشگری بر توسعه:

نوع	مثبت	منفی
ابعاد اقتصادی	- افزایش هزینه‌ها - ایجاد اشتغال - افزایش سرمایه‌گذاری - افزایش استانداردهای زندگی	ایجاد تورم در سطح ملی - ناتوانی در جذب گردشگر - افزایش قیمت‌ها - از دست رفتن فرصت برای سرمایه‌گذاری‌های بهتر
آثار اجتماعی و فرهنگی	- افزایش سطح پایداری منافع میزبان و مشارکت آنها در فعالیت‌های متنوع - تقویت ارزش‌ها و سنن محلی - توسعه مهارت‌های برنامه‌ریزان	افزایش بالقوه جرم و جنایت - تغییر در ساختار جامعه - اختلالات اجتماعی - ناتوانی در کسب اهداف
آثار محیطی	توسعه تسهیلات جدید - احداث و بهبود زیرساخت‌های منطقه - محافظت از میراث باستانی - راهبردهای مدیریت گردشگران	آسیب‌های محیطی - تخریب آثار تاریخی - شلوغی و ترافیک - تغییر در محیط و حیات وحش

(واعظی و لطفی، ۱۳۸۸)

- شاخص‌های یک برنامه توسعه گردشگری پایدار:

- (۱) رشد آهسته و کنترل شده صنعت گردشگری
- (۲) ظرفیت‌یابی تعداد گردشگران
- (۳) تعیین و اجرای نوع مناسب توسعه گردشگری
- (۴) مشارکت مردم محلی در فعالیتهای گردشگری
- (۵) ایجاد ارتباط و همکاری با سایر بخش‌های اقتصادی محلی (خاکساری، ۱۳۸۲).

- نظریه توسعه پایدار شهری

این نظریه حاصل بحث‌های طرفداران محیط‌زیست درباره مسائل زیست‌محیطی بخصوص زیست شهری است که به دنبال نظریه توسعه پایدار برای حمایت از منابع محیطی ارائه شد. در این نظریه موضوع نگهداری منابع برای حال و آینده از طریق استفاده بهینه از زمین و وارد کردن کمترین ضایعات به منابع تجدیدنپذیر مطرح است. نظریه توسعه پایدار شهری موضوع‌های جلوگیری از آلودگی‌های محیط شهری و ناحیه‌ای، کاهش ظرفیت‌های تولید محیط محلی ناحیه‌ای و ملی و حمایت از بازیافت‌ها عدم حمایت از توسعه‌های زیان‌آور و از بین بردن شکاف میان فقیر و غنی را مطرح می‌کند (تقی‌زاده، ۱۳۷۹).

- نظریه مازلو

در یک تقسیم‌بندی می‌توان نظریه‌های گردشگری را بر مبنای محرک‌ها و انگیزه‌های جذب به سه دسته تقسیم کرد: دسته اول آن نظریه‌ها را شامل می‌شود که به وجود عواملی در خود افراد اشاره می‌کنند که باعث سفر افراد به مقصد خاصی و دسته سوم نظریه‌هایی هستند که به وجود محرک و عواملی در مقصد اشاره دارند که باعث سفر افراد به آن مقصد خاص می‌شوند مانند نظریه سلسله مراتب نیازهای مازلو و نظریه عوامل جذب‌کننده مارتین باربر (ساعی و همکار، ۱۳۹۰).

اهداف و ویژگی‌های گردشگری پایدار:

اصولاً گردشگری پایدار دارای اهداف و خصوصیتی است که آن را از مفاهیم دیگر جدا می‌کند و این اهداف و ویژگی‌ها را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

- (۱) بهبود کیفیت زندگی جامعه میزبان
- (۲) رعایت برابری یا مساوات دو نسل و در درون یک نسل
- (۳) حفظ کیفیت محیط‌زیست از طریق حفظ سیستم زیست‌محیطی
- (۴) حفظ یکپارچگی و انسجام فرهنگی و همبستگی بین جوامع
- (۵) ایجاد تسهیلات و امکانات به گونه‌ای که دیدار کنندگان بتوانند تجربه‌های ارزشمندی کسب کنند

ویژگی‌ها:

- (۱) موجب تقویت عدالت اجتماعی شود، افراد جامعه میزبان را در امور گردشگری مشارکت دهد و به نیازهای آنان توجه کند.
- (۲) در امور برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری افراد محلی را مشارکت دهد و آنان را استخدام کند. شغل ایجاد کرده و در محدوده منابع موجود فعالیت کند؛ اثرات منفی که بر این منابع وارد می‌آید به کمترین مقدار ممکن برساند. ضایعات را با استفاده از روش‌های مناسب بازیافت کند و در تدبیرهای لازم بیندیشد.
- (۳) برای نسل کنونی و آینده امکانات تفریحی، گردشگری و آموزشی فراهم آورد.
- (۴) به فرهنگ منطقه احترام بگذارد و فعالیت‌هایشان به گونه‌ای باشد که آن فرهنگ را منعکس می‌کند
- (۵) برای بازدیدکنندگان تجربه ارزشمند ببار آورد، امکاناتی را فراهم کند که آنها بتوانند منطقه یا امکانات آن مکان را درک کنند، تا آنها تشویق و ترغیب شوند که در حفظ محیط‌زیست و فرهنگ جامعه میزبان بکوشند.
- (۶) مبادا برای توسعه، گسترش یا تضمین پایداری گردشگری موجب زیان جامعه شود و با برنامه‌های محلی، منطقه‌ای و ملی سازگار باشد (چاک. وای. گی، ۱۳۷۷).

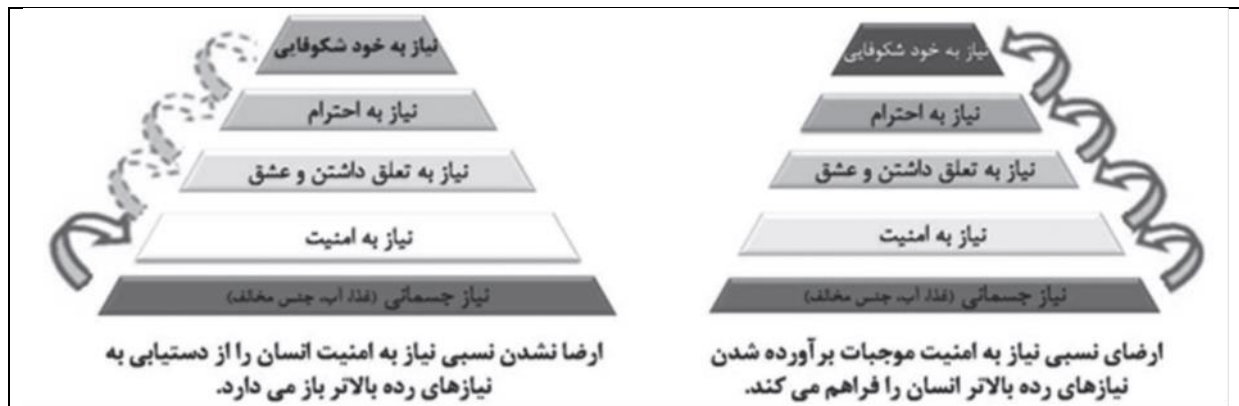
- امنیت:

تعاریف فرهنگ لغتی از امنیت به شکل حفاظت از خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت و رهایی از تردید) اطمینان داشتن آگاهی فرد است (بیزان، ۱۹۹۱). احساس امنیت عبارت است از نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت (رضایت‌بخش، قانع‌کننده و آرامش‌بخش) شهروندان، نسبت به عدم تأثیرگذاری حضوری و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی در شرایط فعلی و آتی در حوزه‌های امنیت اجتماعی، ثبات سیاسی، انسجام هویتی، یکپارچگی و امنیت سرزمینی است. از سوی دیگر امنیت دارای دو بعد ذهنی و عینی بر عدم هراس از این که آن ارزش‌ها مورد حمله قرار بگیرند. "شرایطی که در آن یک موجود در معرض خطر نبوده یا از خطر محافظت می‌شود" (نیازی و همکاران، ۱۳۹۰)

امن بودن فضا خود دارای دو مؤلفه است: در مؤلفه ایمنی اشاره به موارد و عوامل محیطی است که در صورت عدم تأمین شرایط مطلوب وقوع حوادث اجتناب‌ناپذیر است و خطرات به صورت بالقوه و بالفعل جان و مال حاضران، عابران و ناظران را تهدید خواهد کرد. (Kelly et al, ۲۰۰۹) مؤلفه امنیت نیز اشاره به جرایم علیه اشخاص و اموال آن‌ها دارد که در صورت عدم تأمین شرایط پیشگیری‌کننده، اموال و جان حاضران، عابران و ناظران را به صورت بالقوه و بالفعل تهدید خواهد کرد. یک فضای شهری امن در معنای کامل آن شامل هر دو مؤلفه فوق‌الذکر می‌شود و شرایطی که از فصل مشترک این دو به وجود آید را می‌توان به عنوان فضای شهری امن توصیف کرد. (Rothrock, ۲۰۱۰) بنابراین فضای شهری امن از ویژگی‌ها و مؤلفه‌های عینی و کالبدی متعدد و گسترده‌ای برخوردار است که بعضاً دارای تأثیرات متقابل نیز هستند. علاوه بر این یک فضای شهر امن مستلزم تعاملات اجتماعی نیز است. چنان که آرامش و امنیت شهرها صرفاً به وسیله پلیس تأمین نمی‌شود؛ بلکه آرامش و امنیت عمدتاً به وسیله ایجاد شبکه‌ای پیچیده و تقریباً ناخودآگاهی از نظارت‌ها و رعایت داوطلبانه هنجارها در میان خود مردم حفظ می‌شود و به وسیله خود مردم اجرا می‌شود. (صالحی، ۱۳۸۷).

- امنیت شهری:

از جنبه اجتماعی می‌توان شهر را به عنوان چارچوب خاصی در راستای خلق فرصت‌های متمایز برای زندگی مشترک معنا کرد. به واسطه آشکال غیرمستقیم پیوند، معاشرت و تعاملات، شخصیت شهروندان کثیرالوجه می‌شود. همچنین گروه‌ها تأثیر مستقیم بر طرح شهر دارند و این یکی از معضلات بر سر پیوندهای اجتماعی است. (مامفورد، ۱۳۸۵) پژوهشگران در چارچوب واقع بینانه‌ای امنیت را در واژه‌های سیاسی و انتظامی تعریف کرده‌اند و بطور کلی بیشتر آن را به معنی حمایت از ارزش‌ها و مقابله با خطرهای دشمن می‌دانند. (Brownlow, ۲۰۰۴) امنیت را می‌توان حقی بنیادین و پیش‌نیازی برای ابقا و ارتقای رفاه و سلامت مردم دانست. بر اساس تئوری نیازها در هرم مازلو (۱۹۶۸)، امنیت یکی از نیازهای ضروری و پایه‌ای برای تعالی انسان تلقی می‌شود، درست شبیه نیازهای فیزیولوژیک انسان که برای تداوم حیات ضرورت دارند. در مجموع ارتقاء این مؤلفه بر سلامت و سعادت انسان‌ها و در نتیجه جامعه تأثیر مستقیمی می‌گذارد (گزارش سازمان بهداشت جهانی، ۱۹۹۸) بر این اساس امنیت نوعی احساس آرامش و آسایش درونی قلمداد می‌شود که از مؤلفه‌های فعال محیط حاصل شده و پس از ادراک ذهنی گونه‌ای احساس در امان بودن را به وجود می‌آورد. «احساس امنیت» نیز از قرارگیری انسان در شرایط محیطی به مثابه نوعی «ادراک روانی» حاصل می‌شود که از یک ساختار شهری و فرهنگی خاص با ساختار فرهنگی - اجتماعی دیگر متمایز می‌شود. لذا شکل‌گیری احساس امنیت از لحاظ روان‌شناختی وابسته به شرایط محیطی و از سوی دیگر نوع برداشت و سطوح ادراکی است (حسینی، ۱۳۸۷).

شکل ۱-۲: جایگاه نیاز به امنیت در سلسله مراتب نیازهای مازلو و تأثیر عدم ارضای این نیاز بر سایر نیازهای انسان. (۱۳۹۴ براساس *Maslow's Hierarchy of Needs*)

یکی از مؤثرترین راهها برای مکان "ایجاد مباحثات اجتماعی و دلیلی است برای ساکنین که از خیابانها و همسایگی خود مراقبت کنند (Foundation, ۲۰۰۸). امنیت گستردهتری: مدلی چند جانبه برای دستیابی به امنیت و پایداری آن در محلات مسکونی مسئله اصلی در طرح مدل امنیت گستردهتری این بود که چطور می توان پیشگیری از جرم را در طولانی مدت پایدار نگهداشت؟ در پاسخ می توان گفت که عامل اصلی برای پایدار نگهداشتن تلاش های پیشگیرانه، در فرآیند برنامه ریزی و اجرا نهفته است. امنیت گستردهتری به عنوان یک فرآیند جدید برنامه ریزی و پیشگیری از جرم، مدلی چندجانبه و فراگیرتر از سبکها و رویکردهای نظریه آلوپتیک ارائه می دهد، پیشگیری به روش آلوپتیک یعنی درمان، به هنگام مشاهده علائم بروز بیماری (جرم) و با داروهای ضد آن. اما مشکلی که در مورد این نوع درمان بیماری وجود دارد این است که بهبود و سلامتی از طریق این روش، محصول داروی خوب است و راهکارهای موقتی تجویز شده به عنوان دارو منجر به سلامتی می شود. در حالی که شرایط زندگی که منجر به عدم وقوع جرم می شود هنوز فراهم نشده است. (Saville, ۲۰۰۹) در واقع پیشگیری از جرم به روش آلوپتیک، به علائم جرم توجه دارد و در صورت وجود این علائم، مکان جرم خیز، قربانیان و مجرمان را مورد کنکاش قرار می دهد و به درمان می پردازد. مدل امنیت گستردهتری، فرآیند یکپارچه ای است برای همبستگی میان ایجاد محلات امن، بهبود اعتبار محلی ساکنین و در نهایت کاهش جرم و ترس از وقوع آن. در واقع امنیت گستردهتری مدلی جدیدی در نظریات پیشگیرانه است که با اجرای آن مکان های امن از طریق همکاری ساکنین و کمک متخصصین حوزه پیشگیری از جرم و پلیس پدیدار می شوند. این مدل، هدف توسعه پایدار را از طریق ایجاد سرمایه های اجتماعی در محلات، محقق می کند که با اجرای این برنامه محله نیاز به تکیه بر مداخلات خارج از خود ندارد. فرآیند امنیت گستردهتری برای ایجاد امنیت و پایدار نگهداشتن آن در محلات مشتمل بر موارد ذیل است:

* ایجاد یک زبان مشترک جمعی: (تشکیل یک میزگرد) * ایجاد نمودار خصوصیات محله: جمع آوری داده ها * مشخص کردن اولویت های محلی: ایجاد یک برنامه * ترغیب و دعوت ساکنان برای مشارکت * پیاده سازی برنامه امنیت (MetLife Foundation, ۲۰۰۸)

-پیشینه تحقیق:

گراوند در سال (۱۳۹۶) نقش طراحی محیط در توسعه گردشگری شهری ایلام پرداخته شده است. گسترش سریع شهرنشینی و تغییر در بنیادهای شیوه زندگی در دنیای معاصر، ضرورت برنامه ریزی و مدیریت گذران اوقات فراغت را بیش از پیش نمایان کرده است. شیوه گردآوری اطلاعات کتابخانه ای و میدانی (پرسشنامه) است. تجزیه و تحلیل داده ها از طریق آزمون های تحلیل عاملی تأییدی و معادلات ساختاری در نرم افزار Lisrel صورت گرفته است. نتایج نشان داد که CPTED در توسعه گردشگری شهری ایلام به

میزان ۷/۴۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین ابعاد قابلیت زندگی، بانکی بودن و رقابت پذیری به ترتیب با میزان تأثیرگذاری ۵۸/۱، ۷۱/۱، و ۱/۸۷ در توسعه گردشگری شهر ایلام تأثیر مثبت و معناداری دارند. اما بعد حاکمیت و مدیریت خوب شهری تأثیری در توسعه گردشگری شهری در شهر ایلام نداشت.

صفراریاد و تحویل‌داری (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان "تحلیلی بر نقش امنیت در فضاهای شهری با رویکرد توسعه گردشگری شهری و با تأکید بر مؤلفه‌های امنیت ساز فضاهای عمومی (مطالعه موردی شهر تالش)" اینگونه عنوان داشت که توسعه گردشگری شهری برآیندی است از عوامل مختلف که هر یک در این جریان تأثیر بسزایی دارد. این عوامل را می‌توان در ابعاد مختلف زمانی و مکانی دسته‌بندی کرد. ایجاد امکان فعالیت در فضاهای عمومی شهری در تمامی ساعات شبانه‌روز به ویژه شب‌ها که بخشی از زمان از دست رفته اغلب شهرها از سویی و زمان فراغت اکثر شهروندان از سوی دیگر محسوب می‌شود از جمله عوامل مؤثر در توسعه گردشگری شهری به شمار می‌آید. توسعه فعالیت‌های شبانه شهری و به تبع آن رشد گردشگری شبانه، خود مستلزم مهیا کردن بستری است که امنیت را می‌توان از مهم‌ترین آنها دانست.

حبیبیان‌پور (۱۳۹۵) در پژوهش خود تحت عنوان "نقش جهانی امنیت در توسعه صنعت گردشگری" به بررسی چالش‌های گردشگری از نقطه نظر امنیت داخلی برای گردشگران خارجی (بررسی سال‌ها ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶) که شامل مواردی نظیر کنترل امکان سرقت از گردشگر، کنترل امکان آدم‌ربایی کنترل تجاوز به حریم خصوصی، کنترل تجاوز جنسی، کنترل تروریسم و بمب‌گذاری، و... می‌پردازد. منوچهری و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان "ارتباط توسعه گردشگری و امنیت با تأکید بر نقش نهادهای امنیتی و انتظامی" اینگونه بیان می‌دارد که برقراری امنیت و برخورداری گردشگران از احساس امنیت تکیه زیادی بر عملکرد مطلوب نهادهای امنیتی و انتظامی (پلیس) دارد. مجموعه پلیس یکی از حلقه‌های زنجیره ایجاد امنیت در جامعه است که با تلاش نیروهای انتظامی، امنیتی و اطلاعاتی به منظور برقراری نظم و امنیت و با همکاری سایر سازمان‌ها و نهادهای تشکیل‌دهنده این زنجیره به نتیجه مطلوب می‌رسد.

روش پژوهش:

از آنجایی که هدف تحقیق حاضر "امنیت و توسعه پایدار گردشگری شهری" است، لذا پژوهش حاضر به لحاظ هدف بنیادی - کاربردی بوده و از حیث روش گردآوری اطلاعات توصیفی - تحلیلی است. روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت میدانی و در قالب مشاهدات عینی و مصاحبه با متخصصان و فعالان حوزه گردشگری شهری و تنظیم پرسشنامه برای گردآوری اطلاعات مفید در این زمینه بوده است. جامعه آماری شامل کلیه افراد بالای ۲۰ سال سن، در منطقه گردشگری و حجم نمونه نیز به میزان ۳۸۴ نفر انتخاب شد که با استفاده از فرمول کوکران تعیین شده است. برای تعیین اعتماد یا پایایی، با انجام پیش آزمون و تکمیل آن در نمونه‌ای مقدماتی به حجم ۳۸۴ نفر، با انجام آلفای کرونباخ به اصلاح نهایی گویه‌ها اقدام شده است. آلفای به دست آمده ۰/۷۸۸ است و نشان می‌دهد که همبستگی درونی گویه‌ها زیاد است. تجزیه و تحلیل اطلاعات در این پژوهش به دو صورت استنباط‌های توصیفی استفاده از مبانی توصیفی و تئوریک و با استفاده از نتایج حاصله از تحلیل‌های اسنادی و عقلانی انجام گرفته است. تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون ناپارامتریک فریدمن انجام شده است.

یافته‌های استنباطی پژوهش:

فرضیه اول پژوهش: به نظر می‌رسد امنیت بر توسعه پایدار گردشگری شهری تأثیرگذار است. در جهت بررسی و آزمون فرضیه مورد نظر از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد نتایج حاصل شده در جدول نمایش داده شده است.

جدول (۴-۶) نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر مستقل	متغیر وابسته: توسعه پایدار گردشگری شهری
امنیت	ضریب همبستگی ۰/۶۵۴
	سطح معنی داری ۰/۰۰

باعنایت به جدول ۴-۶ که در آن میزان ضریب همبستگی و سطح معناداری نمایش داده شده، میزان همبستگی امنیت بر توسعه پایدار گردشگری شهری برابر با ۰/۶۵۴ است. از این رو می‌توان عنوان کرد با توجه به سطح معناداری بدست آمده در جدول ۴-۶ مشخص می‌شود امنیت بر توسعه پایدار گردشگری شهری تأثیرگذار است. و رابطه مثبت و معناداری بین متغیرها وجود دارد و با یافته‌های پژوهش گراوند درسال (۱۳۹۶) همخوانی دارد راهبرد توسعه در گردشگری شهری به میزان ۷/۴۲ تأثیر مثبت و معناداری دارد.

فرضیه دوم پژوهش: به نظر می‌رسد طراحی محیط‌های امن درحوزه گردشگری می‌تواند تأثیری بر نگرش‌های پیشگیرانه داشته باشد. نتایج حاصل از آزمون این فرضیه در جدول ۴-۷ نمایش داده شده است.

جدول ۴-۷ نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر مستقل	متغیر وابسته: نگرش‌های پیشگیرانه
طراحی محیط امن	ضریب همبستگی ۰/۵۶۷
	سطح معنی داری ۰/۰۰

باعنایت به جدول ۴-۷ که در آن میزان ضریب همبستگی و سطح معناداری نمایش داده شده، میزان همبستگی طراحی محیط‌های امن شهری مرتبط با نگرش‌های پیشگیرانه برابر با ۰/۵۶۷ است. از این رو می‌توان عنوان کرد بین طراحی محیط‌های امن در حوزه گردشگری می‌توان تأثیری بر نگرش‌های پیشگیرانه داشته باشد و رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. و با پژوهش مستوفی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی به رابطه تنگاتنگ شهروندان و پلیس در شهر و گردشگری شهری تأکید دارد. چراکه طبق اصول ارائه شده در این رویکرد لزوم حضور پلیس در راستای ارتقاء امنیت احساس می‌شود. طبق مطالعات انجام گرفته از نمونه مشارکت پلیس با شهروندان با بهره‌گیری از رویکرد CPTED، در فضاهای گردشگری می‌توان به گامردن مأموران گشتی در راستای افزایش نظارت و حمایت از فعالیت‌های اجتماعی در فضاهای گردشگری برای رسیدن به توسعه پایدار شهری نام برد.

-فرضیه سوم پژوهش: به نظر می‌رسد کاهش جرم محیطی و پیشگیری از وقوع آن تأثیری بر توسعه گردشگری دارد.

جدول ۴-۸ نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر مستقل	متغیر وابسته: توسعه گردشگری شهری
جرم محیطی	ضریب همبستگی ۰/۶۴۲
	سطح معنی داری ۰/۰۰

با عنایت به جدول ۴-۸ که در آن میزان ضریب همبستگی و سطح معناداری نمایش داده شده، میزان همبستگی جرم محیطی با توسعه گردشگری شهری برابر با ۰/۶۴۲ است. از این رو می‌توان عنوان کرد بین کاهش جرم محیطی و توسعه گردشگری شهری رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به سطح معناداری بدست آمده در جدول ۴-۸ مشخص می‌شود بین کاهش جرم محیطی و پیشگیری از وقوع آن تأثیری بر توسعه گردشگری شهری دارد. و با پژوهش صفاری‌راد و تحویل‌داری (۱۳۹۵) همخوانی دارد. توسعه گردشگری شهری برآیندی است از عوامل مختلف که هر یک در این جریان تأثیر بسزایی دارد. این عوامل را می‌توان در ابعاد مختلف زمانی و مکانی دسته‌بندی کرد. ایجاد امکان فعالیت در فضاهای عمومی شهری در تمام ساعات شبانه روز به ویژه شب‌ها که بخشی از زمان از دست رفته اغلب شهرها از سویی و زمان فراغت اکثر شهروندان از سوی دیگر محسوب می‌شود از جمله عوامل مؤثر در توسعه گردشگری شهری به شمار می‌آید. توسعه فعالیت‌های شبانه شهری و به تبع آن رشد گردشگری شبانه، خود مستلزم مهیا کردن بسترهایی است که امنیت محیطی را می‌توان از مهم‌ترین آنها دانست. فرضیه چهارم پژوهش: اینگونه عنوان شد پیشگیری از جرم محیطی برکالبد و شاخصه‌های امنیتی تأثیرگذار است. نتایج حاصل از آزمون این فرضیه در جدول ۴-۹ نمایش داده شده است.

جدول ۴-۹ نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر مستقل	متغیر وابسته: شاخص‌های امنیتی
جرم محیطی	ضریب همبستگی ۰/۷۸۹
	سطح معنی داری ۰/۰۰

با عنایت به جدول ۴-۹ که در آن میزان ضریب همبستگی و سطح معناداری نمایش داده شده، میزان همبستگی جرم محیطی مرتبط با شاخص‌های امنیتی برابر با ۰/۷۸۹ است. از این رو می‌توان عنوان کرد بین پیشگیری از جرم محیطی برکالبد و شاخصه‌های امنیتی تأثیرگذار است، رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین با توجه به سطح معناداری بدست آمده در جدول (۴-۹) مشخص می‌شود بین پیشگیری از جرم محیطی برکالبد و شاخصه‌های امنیتی تأثیرگذار است. رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. و پژوهش ویور و همکاران (۲۰۱۵) همخوانی دارد که یکی از علل عدم استقبال گردشگران از مناطق گردشگری دنیا، ناشی از نبود امنیت جانی، مالی، روانی، زیست محیطی و بهداشتی است. در واقع این پژوهش به بررسی تأثیر عناصر کالبدی در پیشگیری از جرم و ارتباط آنها با رویکرد محیطی پیشگیری از جرم (CPTED) می‌پردازد که به طراحان و برنامه‌ریزان حرفه‌ای شهر در خلق شهر امن کمک می‌کند تا با استراتژی حاضر و اصول پیشگیری از جرم ضمن خلق مکان‌هایی امن به سمت توسعه ی شهری امن گام بردارند.

نتیجه‌گیری:

باتوجه به مطالعات و یافته‌ها و نظریات کارشناسان و حوادثی که در جهان اتفاق افتاده است اینطور می‌توان نتیجه‌گیری کرد که رشد و توسعه صنعت گردشگری پدیده‌ای کاملاً امنیت محور بوده است و بین امنیت و صنعت گردشگری رابطه متقابلی وجود دارد بدین صورت که وجود امنیت سبب رونق گردشگری و عدم امنیت موجب رکود گردشگری می‌شود؛ یک گردشگر بین‌المللی هنگام تصمیم‌گیری برای گذراندن تعطیلات خود عواملی را مدنظر قرار می‌دهد که مهم‌ترین آن امنیت کشور مقصد است و یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های امنیتی گردشگران جرایم علیه آنان در مقصدهای گردشگری شهری است. امنیت یکی از مؤلفه‌های توسعه پایدار به شمار می‌آید که با فقدان جرم و جنایت تحقق می‌یابد و جرایم یکی از شاخص‌ترین فاکتورهای امنیت‌زدا برای گردشگران است و هرگونه حادثه و بروز ناامنی مانند جرایم علیه گردشگران، ناآرامی‌های سیاسی و حوادث تروریستی زبان‌های جبران‌ناپذیری را بر این صنعت وارد می‌سازد و معمولاً میل به خشونت، ناهنجاری‌های اجتماعی و در نتیجه ناآرامی‌های شهری بیشتر است و بالطبع این خشونت‌ها و جرایم گریبان‌گیر گردشگران بعنوان اهداف شیرین برای مجرمان نیز خواهد شد و امنیت آنان را به خطر خواهد انداخت. لذا این طور می‌توان نتیجه گرفت که استان تهران و پایتخت کشوری که دارای ناپایداری‌های امنیتی شهری از جمله: روندرو به رشد مهاجرت، جمعیت، بیکاری، حاشیه‌نشینی و پدیده تمرکز و غیره... است. بدین ترتیب مانند دیگر کلان‌شهرها وقوع جرایم در آن بالا است و از بستر امنیتی مطلوبی برخوردار نیست و از آنجایی که شهر تهران قطب جمعیتی و ترانزیت گردشگر در کشور به شمار می‌آید وقوع حوادث امنیتی می‌تواند نتایج جبران‌ناپذیری در کل کشور بگذارد. همین طور در بررسی‌ها و نظرسنجی‌های صورت گرفته در مورد شهر تهران به این نتیجه رسیدیم که بیشترین جرایم علیه گردشگران در شهر تهران است.

بالافزایش میزان جرم و جنایت در پی گسترش شهرنشینی و مشکلات ناشی از آن دولت‌مردان و سیاست‌مداران را بر آن داشت تا در جستجوی راه‌های عملی و فوری برای حل این مشکل برآیند. این در حالی بود که مجازات‌های سنگین گذشته در راستای پیشگیری از جرم و بزه چندان ثمربخش واقع نشده بود و تنها عکس‌العملی پس از وقوع جرم بود. در این میان با معطوف شدن نگاه‌ها به سمت تأثیر محیط بر رفتار و مکان محور شدن رویکردها، راهکارهایی توسط طراحان شهری و مهندسان معمار مطرح شد که بر مبنای تأثیر محیط کالبدی بر کنترل جرم و جنایت استوار بود و بعدها شاخه‌ای از آن پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط نام گرفت. امروزه افزایش جرم و بزهکاری در مناطق گردشگری یکی از چالش‌های عمده مسئولان و مدیران است که بیش از پیش آنها را با این موضوع درگیر کرده است. رشد بزهکاری و افزایش موج جرایم بر اثر پیشرفت‌های علمی، صنعتی و رشد پدیده شهرنشینی، ارتباطات و حمل و نقل، ناتوانی نهاد کیفری را در مهار موج بزهکاری روشن کرده است؛ پس ضرورت دست یافتن به اقدام‌های پیشگیرانه دیگر که ریشه‌های عوامل جرم‌زا را در محیط بررسی می‌کنند در این زمینه لازم به نظر می‌رسد. بررسی‌ها نشان می‌دهد مجرمان در انتخاب زمان و مکان بزهکاری کاملاً منطقی عمل می‌کنند و مناسب‌ترین و کم‌خطرترین مکان‌ها و شرایط را برای اعمال مجرمانه برمی‌گزینند. از طرف دیگر وجود برخی امکانات و تسهیلات محیطی مانع و بازدارنده‌ی ارتکاب بزهکاری است و در نقطه‌ی مقابل در برخی مکان‌ها امکان بزهکاری آسان‌تر است. حال با شناسایی ویژگی‌های کالبدی مکان‌های مناسب بزهکاری و با تغییر این شرایط می‌توان از بروز بسیاری از ناهنجاری‌ها پیشگیری کرد و با امکان ارتکاب آن را دشوار ساخت. بزهکاری و وجوه مختلف خشونت و بی‌نظمی از پدیده‌های بسیار پیچیده اجتماعی است و منشأ این پدیده به ساختارهای مختلف محیطی، جمعیتی و اجتماعی برمی‌شود؛ چرا که در صورت وجود بستر مکانی و زمانی مساعد زمینه بروز جرم و تکرار را فراهم می‌شود و به مرور زمان یک محیط جغرافیایی به یک کانون جرم‌خیز بدل می‌شود و طی دهه‌های اخیر پیشگیری از بزهکاری برای افزایش ایمنی از طریق اصلاح و تغییر ویژگی‌های محیطی و کالبدی نوع کاربری اراضی و کارکردهای اصلی این مکان‌ها بسیار اهمیت یافته است.

پیشنهاد‌های کاربردی:

- طراحی اتوبان‌ها، بزرگراه‌ها و خیابان‌ها توسط کارشناسان خبره شهری با در نظر گرفتن بعد امنیتی (اتوبان امام علی(ع))

نمونه بارز که دارای ورودی و خروجی غیراستاندارد است)

- تغییر در طراحی فضاهای گم و فاقد دید بصری منطقه مورد مطالعه
- ایجاد یک مدیریت یکپارچه، کارآمد، مشارکتی و پاسخگو در مکان‌های گردشگری
- نورپردازی مناسب مکان‌های گردشگری، ایجاد حفاظ برای تجهیزات روشنایی، حصارکشی مکان‌های گردشگری
- ایجاد فضاهای تفریحی و فراغتی سالم، در بسیاری از مکان‌های تفریحی در محدوده کانون‌های جرم که این کار از طریق دوباره زنده ساختن برخی فضاهای مرده، تأثیر فراوانی در پیشگیری از جرم خواهد داشت.
- در نظر گرفتن دیدی وسیع و همه جانبه بر تمام مؤلفه‌های مؤثر بر ارتکاب جرم و حذف نگاه صرفاً کالبدی
- بسترسازی با ایجاد همکاری و هماهنگی مناسب در جهت برنامه‌ریزی، طراحی و مدیریت پروژه‌های پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی
- به کارگیری تدابیری برای تقویت حس اعتماد بین مردم و دستگاه‌هایی که به پیشگیری از وقوع جرم می‌پردازند.
- تغییر یا اصلاح کالبدی، نظارت به صورت مکانیکی (روشنایی، دوربین و روزه‌ها و موانع طبیعی)
- مشارکت ارگان‌ها و نهادهای مربوطه به منظور بالابردن سطح امنیت به صورت اصولی در منطقه گردشگری و همراه‌سازی اقشار مختلف جامعه در مشارکت برای پیشگیری و تأمین امنیت اجتماعی در مبارزه با جرایم
- شناخت زوایا و ابعاد پنهان گردشگری در منطقه
- کنترل مستمر و فعال نیروی انتظامی در فضاهای عمومی گردشگری به صورت نامحسوس
- استفاده از دانش و فناوری‌های نوین در امور مختلف سفر و گردشگری
- بازسازی و احیاء بناهای قدیمی با هدف زیباسازی نمای شهر، بهره‌برداری و ایجاد کسب و کار و جلوگیری از مکانی برای خلاف‌کاران
- تشدید مؤلفه‌های نظارتی با استقرار ابزارهای هوشمند و تقویت نظارت مردمی
- آگاهی بخشی به فعالان حوزه گردشگری در خصوص تهدیدات احتمالی در برخی مناطق دارای سابقه
- سالم‌سازی محیط از طریق جمع‌آوری اوباش و افراد ناسالم در محیط‌های گردشگری برای ارتقاء امنیت
- آموزش جوامع محلی در میزبانی از گردشگران و تربیت نیروی متخصص نظیر رانندگان و راهنمایان به منظور بهره‌برداری تورهای گردشگری شهری.
- کنترل دسترسی‌ها و محدودسازی آنها
- روشنایی و نحوه نورپردازی در شب در مناطق گردشگری
- مشارکت مردمی، یعنی دخالت دادن مردم در امر سیاست‌گذاری‌های گردشگری و اجرای فعالیت‌های گردشگری

- برپایی نمایشگاه‌ها، همایش‌ها و المپیادهای مختلف ملی - منطقه‌ای - بین‌المللی به منظور بالا بردن و پیشرفت سطح امنیت و معرفی جاذبه‌های گردشگری شهری.
- ایجاد راهکارهای مناسب برای تقویت حل مشکلات گردشگری و کنترل معضلات "ترافیک، تخریب فضای سبز، عدم امنیت گردشگر، نحوه ارائه خدمات به توریسم، حمل و نقل داخلی و خارجی به گردشگر.
- طراحی مناسب پارکینگ در محدوده‌های سایت‌های گردشگری

منابع و مراجع:

- پاپلی یزدی، محمد حسن و مهدی سقایی (۱۳۸۸)، گردشگری (ماهیت و مفاهیم، انتشارات سمت، تهران، پاییز چاپ سوم .
- حبیبیان پور، فرزاد، (۱۳۹۵). نقش جهانی امنیت در توسعه صنعت گردشگری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی - مؤسسه آموزش عالی باختر ایالم - دانشکده علوم اجتماعی.
- زاهدی، شمس‌السادات، (۱۳۸۵). مبانی توریسم و اکوتوریسم پایدار (با تأکید بر محیط‌زیست) دانشگاه علامه طباطبایی، شماره نشر ۱۹۱، تهران
- صفاری‌راد، علی؛ تحویل‌داری، میثم، (۱۳۹۴). تحلیلی بر نقش امنیت در فضاهای شهری با رویکرد توسعه گردشگری شهری و با تأکید بر مؤلفه‌های امنیت ساز فضاهای عمومی (مطالعه موردی شهر تالش) همایش ملی عمران و معماری و توسعه پایدار شهری، دانشگاه آزاد مالیر.
- صفاری، علی (۱۳۸۰)، مبانی نظری پیشگیری از وقوع جرم، دانشکده حقوق شماره ۳۳۳۴.
- کلکوهن، ایان (۱۳۹۰) طراحی عاری از جرم: ایجاد منطقه‌های امن و پایدار. مهرداد راجیان اصلی و حمیدرضا عامری سیاهویی، تهران
- گودرزی، مجید و همکاران، (۱۳۹۵). تحلیلی بر فضاهای گردشگری شهری در شهرهای جدید با رویکرد
- boyle, J., Findlay, C.& Forsyth, L. (۲۰۱۰). An Investigation into Women S Perception Of Fear and the Design of the Urban Environment, Open space, London, Edinburgh Callege of Art, School of Architecture, Tourism Management.
- Carmona, M. and T. Heath and O. Taner and S. Tiesdell. (۲۰۱۵). "Public Places, Urban Spaces". Oxford: Architectural Press. ۱۱ ۱۴-
- Clark, R.V., Situational crime prevention in building a safer society: strategic approaches to crime prevention, crime and justice university of Chicago press., ۲۰۱۶

- Gronland, B., ۲۰۰۰, "Towards the Humans City for the ۲۱st Century"; Stockholm.
- Atlas, Randall(۱۹۹۱), Environmental design that prevents crime the construction, specify, Atlas safety & security Design
- Crowe, T. (۲۰۰۰), Crime Prevention Through Environmental Design: Applications of Architectural Design and Space Management Concepts, ۲nd ed., Butterworth-Heinemann, Oxford
- Loukitou-sideris Anastasia, (۱۹۸۹), Hotspot of boss stop crime, department of urban planning , USLA, Los Angeles
- Meagan Elizabeth Cahill , ۲۰۰۴ , Geographies of Urban Crime: An Intraurban Study of Crime in Nashville , TN; Portland , OR; and Tucson , -۱۹۷. Vol.۵۰, Issue ۱.
- Pazukizadeh, M. (۲۰۰۸), Investigation ۲۶.The prevention Methods of disease in the community. Paper jam, No. ۲۵۱۷, page ۱۴.
- Pizam, A., yoel , M. (۲۰۱۳): Toward a Theory of Tourism Security, London.
- United Nations Center for Human Settlements (UNCHS), ۱۹۹۹-۲۰۰۸, Cities in a Globalizing World, UK: Earthscan, London.